

פלא הילד

בלב הקיום היהודי, במילים הראשונות של תולדותינו המתועדות, נמצאת תעלומה.

המילים הראשונות שאלוהים אמר לאברהם היו "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך ... ואעשה לך גויל גדול" (בראשית יב, א-ב). בפרק הבא באה הבטחה נוספת: "ושמתי את זרעך בעפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה" (יג, טז). כעבור שני פרקים באה הבטחה שלישית מה' לאברהם: "ויצא אתו החוצה ויאמר, הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספור אתם; ויאמר לו, כה יהיה זרעך" (טו, ה). ולבסוף מגיעה הבטחת-זרע רביעית בסדרה: "לא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך" (יז, ה). ארבע הבטחות גדולות והולכות. אברהם יהיה אביה של אומה גדולה, זרעו יהיה רב כעפר הארץ ואף ככוכבי השמיים, ולבסוף, לא רק לאומה אחת הוא יהיה אב כי אם לאומות רבות, "המון גוים".

ומה היה במציאות? כבר בשלב מוקדם בסיפור אנו למדים שאברהם היה "כבד מאד במקנה בכסף ובזהב" (יג, ב). היו לו הכול חוץ מרבר אחד: ילד. ואז התגלה אלוהים לאברהם ואמר לו, "שכרך הרבה מאד" (טו, א). עד כה, אברהם החריש. אבל עכשיו נשבר בו משהו, והוא שאל: "אד-ני ה', מה תתן לי ואנכי הולך ערירי?" (טו, ב). המילים הראשונות של אברהם לה' המתועדות

שיג ושיח - הרב יונתן זקס

בתורה הן תחינה ללידת דור חדש. העברי הראשון פחד שיהיה גם העברי האחרון.

ואז נולד ילד. שרה נתנה לאברהם את אמתה הגר, שתלד לו ילד. הגר ילדה בן ושמו ישמעאל. אנו מקווים שזה סימן לכך שתפילתו של אברהם תישמע. שעם הולדת ישמעאל, קם לאברהם הדור השני המיוחל. אך לא. בפרק הבא תקווה זו מתנפצת. נכון, אומר אלוהים, ישמעאל יתברך ויפרה ויפרח. "שנים עשר נשיאם יוליד ונתתיו לגוי גדול" (יז, כ). אבל לא הוא יירש את ייעודו של אברהם, ויום אחד אברהם יצטרך להיפרד ממנו. הדבר מכאיב לאברהם מאוד, אף שה' מבטיח לו שייולד בן לו ולשרה. הוא מתחנן: "לו ישמעאל יחיה לפניך" (יז, יח). לימים, כשיצחק גדל ושרה הודיעה שתגרש את ישמעאל, יחרה גם הדבר הזה לאברהם. "וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודת בנו" (כא, יא).

מנגד, כאשר אברהם מתבשר שוב על הולדתו העתידה של יצחק, ושרה שומעת, היא צוחקת. הייתכן? היא תוהה, הרי חדל להיות לה אורח כנשים, ואיך תהרה. אך באורח פלא היא הרה ונולד בן - ושמו יצחק. שרה, שצחקה בעת הבשורה, אומרת עכשיו: "צחק עשה לי א-להים, כל השמע יצחק לי. ותאמר, מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה? פי ילדתי בן לזקנתי" (כא, ו-ז). שמחה וששון ושחוק, ולסיפור לכאורה סוף מתוק - אך אז באות המילים המוסיפות לזעזע אותנו אלפי שנים לאחר שנכתבו:

ויהי אחר הדברים האלה והא-להים נסה את אברהם. ויאמר אליו, "אברהם!" ויאמר, "הנני". ויאמר, "קח נא את בנוך את יחידך אשר אהבת, את יצחק, ולך לך אל ארץ המדינה, והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך". (כב, א-ב)

אברהם עושה כאשר צווה. הוא לוקח את בנו יחידו אשר אהב, נוסע איתו שלושה ימים, מעפיל אל ההר, עורך את העצים, עוקד את בנו, נוטל את המאכלת ומניף את ידו. ואז נשמע קול משמיים: "אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנֶּעֱר" (כב, יב). הניסיון נגמר. יצחק חי.

לשם מה כל ההבטחות וכל האכזבות? למה לעורר שוב ושוב תקוות, ולהותירן תלויות באוויר? מדוע ההמתנה? לשם מה ישמעאל? ועל מה ולמה העקדה? למה להוליך את אברהם ושרה במסלול הייסורים של המחשבה שהבן שחיכו לו שנים על גבי שנים עומד למות?

הסברים רבים ניתנו לכך במקורותינו, אך אחד מהם עולה על כולם. **אנחנו מוקירים את מה שחיכינו לו, ושעלול לאבד לנו.** החיים מלאים בפלאים. הולדת ילד היא נס. אך היות שהנסים והנפלאות הללו הם דרך הטבע אנו רואים אותם כמוכנים מאליהם, ושוכחים שלטבע יש אדריכל ולהיסטוריה – תסריטאי.

היהדות היא הכשרה מתמדת בראיית החיים כבלתי מובנים מאליהם. עם ישראל נולד מתוך עבדות, כדי שיעריך את החירות. הוא נותר תמיד עם קטן, כדי שידע שהעוצמה טמונה לא במספרים אלא באמונה המולידה אומץ. אבותינו הלכו בגיא צלמוות כדי שאנו לא נשכח אף פעם את קדושת החיים. לכל אורך ההיסטוריה נקראו היהודים להוקיר את ילדיהם. כל מערכת הערכים שלנו מושתתת על כך. מבצרינו הם בתי הספר שלנו, תשוקתנו היא לחנך, וגיבורינו הגדולים הם המורים. ליל הסדר בפסח מתחיל בשאלות מפי ילד. ביום הראשון בשנה אנו קוראים בתורה לא על בריאת העולם אלא על הולדתם של ילדים – יצחק לשרה, שמואל לחנה. היהדות היא דת ממוקדת-ילדים מאין כמוה.

משום כך, בשחר תולדותינו, העמיד אלוהים את אברהם ושרה בניסיונות לכל אורך הדרך אל העמדת הדור הבא – ההמתנה הארוכה, התקוות המתנפצות, העקדה. על ידי כך, לא הם ולא צאצאיהם יראו את ילדיהם כמובן מאליו. כל ילד הוא נס. ההורות מקרבת אותנו לאלוהים יותר מכל דבר אחר בחיינו: כאלוהים גם אנו מביאים לעולם חיים דרך מעשה של אהבה.

ילדים רבים מדי חיים כיום בעוני ובבערות ואף מתים בשל חוסר בהשגחה רפואית, כי שליטי ארצותיהם מעדיפים את המלחמה על פני הלחם ואת הטרור הבינלאומי על פני התרומה לאנושות. ההבנה כי החיים והילדים הם אוצרות יקרים עדיין אינה נפוצה דיה. היא חיונית לקיומה של האנושות, כי הטרגדיה עצומה והשעה מאוחרת.